

Familievoldprosjektet i Sarpsborg kommune 2004

Prosjektrapport
ved prosjektleder Wenche Karlsen

INHOLDSFORTEGNELSE

✓ Bakgrunn	s 2
✓ Etablering av prosjekt	s 3
§ Ledermøte august 2003.....	s 3
✓ Prosjektets mål, tiltak og resultater	s 4
§ Felles definisjoner av vold.....	s 6
§ Informasjon til fagmiljøer og til allmennheten.....	s 6
§ Seminarer.....	s 7
§ Forslag til rammer for samtalen og konkrete spørsmål.....	s 7
§ Registrering av henvendelser som gjelder vold.....	s 8
§ Internettbasert brukerhåndbok.....	s 9
§ Etablering og formalisering av samarbeid.....	s 10
✓ Veien videre	s 11
§ Samlet mot vold i nære relasjoner – et nettverk i Sarpsborg kommune.....	s 11
§ Organisering av det videre arbeidet – en modell for infrastruktur.....	s 12
§ Undervisning og veiledning.....	s 13
§ Samarbeid.....	s 13
§ Etablering av nye behandlingstilbud	s 13

Familievoldprosjektet i Sarpsborg – et samarbeid på tvers

Sarpsborg kommune arbeider med å sette vold i nære relasjoner på dagsorden. Som et ledd i dette arbeidet ønsker man blant annet å etablere samarbeidsrelasjoner på tvers av virksomheter og institusjoner til beste for brukeren.

Bakgrunn for prosjektet

Familievoldprosjektet hadde sitt utspring i et forprosjekt som ble gjennomført 2000/2001 her i Sarpsborg. Bak prosjektet stod krisesenteret i Sarpsborg samt senterets veileder gjennom mange år, psykologspesialist Norma Mooney. Statens Helsetilsyn, som finansierte prosjektet, ønsket å bidra til en videreutvikling av tilbudet til voldsutsatte kvinner. Prosjektet skulle dels bestå av en kartlegging av helsetjenestebehov og bruk av helsetjenester hos et utvalg av krisesenterets brukere. I tillegg skulle man fokusere spesielt på samarbeidet mellom den somatiske og psykiatriske andrelinjetjenesten og de øvrige hjelpetiltakene i kommunen. Målet her var å etablere en samarbeidsmodell som kunne ha en overføringsverdi til andre byer og fylker.

Til tross for en rekke samlinger med aktuelle instanser, greide vi ikke den gangen å etablere noen samarbeidsmodell. Kanskje var det ikke rett tidspunkt, kanskje hadde ikke prosjektet den rette forankringen.

Når det gjaldt prosjektets andre fokus, nemlig kartlegging av helsetjenestebehov og bruk hos et utvalg av brukerne på krisesenteret, forelå det til slutt en rapport som omhandlet et tilfeldig utvalg av 20 kvinner som hadde bodd på krisesentrene i Sarpsborg og Fredrikstad en avgrenset periode. Følgende hovedpunkter er hentet fra denne undersøkelsen:

Ingen av de tjue kvinnene i undersøkelsen hadde blitt spurt av helsepersonell om sine voldserfaringer. Flere av kvinnene hadde drevet selvskading, brukt rusmidler og hatt spiseforstyrrelser. Flere hadde alvorlige psykiatriske diagnoser. De hyppigste var depresjon/dysthymi, ulike typer tvangslidelser, somatiserings-/smertelidelser, personlighetsforstyrrelser. Mange brukte legemidler; flere var blitt avhengige av legemidler og mange av kvinnene hadde gjennomgått somatiske undersøkelser og utredninger uten funn. Få var henvist til psykoterapi. Fem av kvinnene hadde en eller flere innleggelser i psykiatrien.

I rapporten hevdes det at fastleger generelt har for liten kunnskap om psykosomatikk og at de i stedet hovedsakelig fokuserer på somatiske reaksjoner. Dette fører til at kvinnene ofte gjennomgår mange unødvendige somatiske undersøkelser. Det hevdes videre at fastleger og psykiatrien ofte behandler reaksjoner på vold og overgrep med medikamenter for å dempe symptomer. Kvinnene henvises sjelden til psykoterapi.

Tiltak som foreslås i rapporten er opprettelse av et Alternativ til vold for volds ofre med kriseintervensjon og behandling. Mange av kvinnene i undersøkelsen var svært kaotiske og manglet struktur på sin hverdag. Her mente Norma Mooney at krisesenteret eller andre kunne gi et dagtilbud der kvinnene kunne få hjelp med praktiske ting som angikk dem selv eller barna.

Mooney foreslo også at det skulle utarbeides en samarbeidsmodell rundt tiltak for voldsutsatte kvinner. Samtidig måtte man øke kompetansen blant helsearbeidere og andre. Hun pekte også på behovet for holdningsendrende arbeid rundt problemstillingen vold.

I mai 2001 ble helsesjefen i Sarpsborg forelagt resultatene av prosjektet. Resultatene ble også presentert i et fagmøte for legene i distriktet og for hovedutvalget for helse og sosial.

På våren 2002 tok Norma Mooney kontakt med AP- politiker Bergljot Ree Hognestad for om mulig å bygge en politisk allianse der målet skulle være å opprette et kompetanse-senter i Østfold som skulle jobbe med vold i nære relasjoner. Hognestad fremmet saken både innad i sitt eget parti samt overfor administrasjonen i Sarpsborg kommune. Dette arbeidet resulterte i en arbeidsgruppe som første gang ble samlet i mai 2002. Medlemmer i arbeidsgruppa var helsesjef Øyvind Werner Johansen, fagkonsulent psykisk helse Brit Marie Wallin, leder for DPS i Sarpsborg Kai Arne Wallin, leder for Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk Freja Kärki, Stein Knudsen fra Familievernkontoret og "Mot vold prosjektet", samt leder for krisesenteret Wenche Karlsen. Etter hvert kom også den nytilsatte koordinatoren for familievoldssaker i Østfold politidistrikt Ingvar Brøske med. Bergljot Ree Hognestad deltok på noen møter før hun flyttet fra kommunen. Spesialist i voksenpsykologi Norma Mooney gikk dessverre bort høsten 2002 og rakk bare med et fåtall møter.

Arbeidsgruppas oppgave var å sette tema familievold på kartet i Sarpsborg kommune. Grappa ønsket å øke kommunens kompetanse på området, og på sikt bygge opp en samarbeidsmodell på tvers av virksomhetene. Målet skulle være å gi innbyggere som var berørt av familievold et bedre og mer helhetlig tilbud samtidig som fokus også skulle legges på forebyggende tiltak. Arbeidstittelen for dette prosjektet ble etter hvert "Sarpsborgmodellen". Høsten 2002 ble det arrangert en regionskonferanse om familievold i Sarpsborg i regi av Kompetansesenter for voldsofferarbeid. Arbeidsgruppa hadde et innlegg på denne konferansen; "Familievoldprosjektet i Sarpsborg – samarbeid på tvers av tjenester".

Første halvår 2003 arrangerte arbeidsgruppa to seminarer:

Mars 2003:

*"Familievold" v/spesialpsykolog Pål Kristian Molin Fra Alternativ til vold
"Erfaringer fra et samarbeidsprosjekt i Kungälv kommun, Sverige" v/ socionom
Inger Öhman og samordnare Inger Aronsson*

Mai 2003:

*"Familievold – hvordan samarbeide rundt problemstillingen familievold"
Tverretatlig gruppearbeid rundt case der formålet var en øvelse i å avdekke vold,
etablering av tiltak med fokus på hele familien, identifikasjon av relevante
samarbeidspartnere, jus med mer*

Etablering av prosjekt

Utover våren ble det klart for arbeidsgruppa at dersom man skulle oppnå konkrete resultater i forhold til målene, måtte man sette inn ressurser i form av tid og penger. Løsningen ble en etablering av et eget prosjekt med lønnet prosjektleder i tjue prosent stilling. Leder for prosjektet ble Wenche Karlsen, leder av krisesenteret i Sarpsborg og medlem av arbeidsgruppa. Prosjektet ble etablert 1. juni og fikk en varighet på halvannet år.

Man tenkte seg prosjektet organisert i to typer av nettverk. Det indre nettverk skulle ha en operativ funksjon og skulle sammen med prosjektleder konkret jobbe mot målene i prosjektet. Tenkte deltagere her var representanter fra politi, legevakt, barnevern, familievern, PPT, sosialtjeneste, psykiatri, sosialmedisin, utekontakten, krisesenteret, helsesøstre, hjemmebaserte tjenester.

Det ytre nettverket var tenkt som en referansegruppe. Aktuelle instanser her var kirken, rusomsorgen, primærleger, advokater, skoler, barnehager, asylmottak, domstolene.

Ledermøte august 2003

Ledere for virksomheter innenfor det indre nettverket ble invitert på et ledermøte i august 2003. Som en introduksjon til tema ble to ulike undersøkelser lagt fram:

Justisdepartementet hadde samme sommer foretatt en undersøkelse hos sentrale aktører og spurt hvor mange henvendelser de hadde registrert som omhandlet vold i nære relasjoner. Bortsett fra krisesenter og familievern hadde tilnærmet ingen registrert denne typen henvendelser i den aktuelle uken. Det kunne selvfølgelig bety at ingen av henvendelsene denne uken handlet om vold i nære relasjoner. På den annen side kunne de lave tallene bety at man ikke greide å fange opp denne målgruppen, eller kanskje at men ikke i tilstrekkelig grad var oppmerksom på at denne problematikken kunne ligge i bunnen når man henvender seg om andre ting.

På ledermøtet presenterte man også en undersøkelse som Komptansesenteret for voldsofferarbeid hadde utført på oppdrag fra regjeringen. Denne undersøkelsen gikk ut på å kartlegge i hvilken grad og på hvilken måte hjelpeinstansene avdekket og registrerte vold. Dette arbeidet ble slutført i mars i 2002. Kartleggingen viste at voldsrammede utgjorde en relativt stor andel av brukerne ved de undersøkte instansene, i snitt 16% - i de større byene hele 35%. Ole Kristian Hjemdal og Kari Stefansen, som hadde utført undersøkelsen, hevdet at tallet antagelig var enda høyere, ettersom de undersøkte instansene neppe var oppmerksomme på alle. Dette burde gi grunn til å rette mer oppmerksomhet mot disse brukerne og de spesielle problemene de ofte sliter med. Kartleggingen viste videre at bare en mindre andel av de undersøkte instansene hadde faste rutiner for registrering og oppfølging av voldsutsatte. Dårligst ut kom legene og de kommunale tjenestene. De samme var også dårligst til å søke kontakt med andre instanser for samarbeid. Hjemdal og Stefansen pekte på fire problemer som var gjennomgående hos instansene i undersøkelsen:

- Manglende oppmerksomhet om voldsproblematikk og voldsutsatthet hos brukerne.
- Manglende bredde i arbeidet og utilstrekkelig helhetsforståelse for voldsfrenes problemer og behov
- Manglende standardisering og til dels ulike voldsbegreper og definisjoner i de ulike instansene
- Liten grad av systematikk i registrering av voldsproblematikk

De foreslo at det ble utviklet bedre instrumenter og metoder for å avdekke voldsproblematikk blant brukerne. De foreslo videre at det ble utviklet mer helhetlige og tverretatlige samarbeidsopplegg mellom de ulike instanser. Sist men ikke minst, at det ble utviklet et opplegg for registrering av voldsfremte og voldsproblematikk som burde omfatte standardiserte opplysninger om den voldsrammede, om volden, om gjerningspersonen, om voldens konsekvenser og om den oppfølgingen den voldsrammede hadde fått.

Samtlige ledere uttrykte på ledermøtet stor interesse for tema. Det var også en samstemmig oppfatning at man klart kunne forbedre så vel mottak som tilbud til denne målgruppen. Problemet hos mange var at man ikke hadde kapasitet nok til å inngå i et slikt arbeidende nettverk og på denne bakgrunn ble det foreslått å etablere en mindre prosjektgruppe som kunne jobbe fram konkrete forslag til rutiner og lignende. Det indre nettverket kunne da i stedet bli brukt som høringsinstans i den videre prosessen.

Det var da også dette man falt ned på. En mindre prosjektgruppe ble etablert med representanter fra politi, familievern, legevakt, sosialtjeneste, forebyggende tjeneste og krisesenter. Prosjektgruppa hadde sitt første møte den 30. oktober samme år og fikk følgende sammensetning:

- Heidi Brodal, legevakten for Sarpsborg og Rakkestad,*
- Per Vidar Nilsen forebyggende tjenester i kommunen*
- Gro Gjerløv, sosialtjenesten i kommunen*
- Stein Knudsen, familievernkontoret*
- Ingvar Brøske og senere Jan Andreassen, familievoldskoordinator ved Østfold politidistrikt*
- Wenche Karlsen, krisesenteret*

Arbeidsgruppa gikk over til å bli prosjektets styringsgruppe

Prosjektets mål, tiltak og resultater

Hovedmål

Sarpsborg kommunes visjon er å være en god oppvekstkommune for barn og unge. Målet er at i 2016 skal kommunen oppleves som en av de tre beste bykommuner å leve i. Prosjektets hovedmål vil være å redusere omfanget av familievold for derigjennom å skape gode oppvekst- og levevilkår for kommunens innbyggere.

DELMÅL	TILTAK	RESULTAT
Øke kunnskapen om familievold blant innbyggere og fagpersonell	<p>Tiltak 1 Etablere felles definisjoner blant faginstansene på de ulike voldsbegrepene</p> <p>Tiltak 2 Aktivt informasjonsarbeid rettet mot alle innbyggere</p> <p>Tiltak 3 Arrangere tverrfaglige/tverretatlige seminarer med tema familievold to ganger årlig</p> <p>Tiltak 4 Innhente og formidle relevante fakta i litteraturen og erfaringer fra andre</p>	<ul style="list-style-type: none"> Etablert felles definisjoner på fysisk, psykisk, seksualisert, materiell og latent vold 4 posters Webside Foldere Arrangert 2 seminarer årlig Litteraturliste og linker på websiden
DELMÅL	TILTAK	RESULTAT
Øke oppmerksomheten hos fagpersonell omkring voldsproblematikken og voldsutsatthet hos brukerne	<p>Tiltak 1 Utarbeide overordnede rutiner for avdekking av vold</p>	<ul style="list-style-type: none"> Innhentet forskning og litteratur Utarbeidet forslag til rammer for samtalen og konkrete spørsmål
Ha kunnskap vedrørende omfang av familievold	<p>Tiltak 1 Etablere felles og fortløpende registrering</p>	<ul style="list-style-type: none"> Registreringsskjema Opplegg for registrering
<p>Bidra til at alle virksomheter utarbeider rutiner på sin arbeidsplass for å avdekke vold</p> <p>Eablering og formalisering av samarbeid</p>	<p>Tiltak 1 Lage en felles håndbok som skal være en lokal og oppdatert oppslagsbok til bruk i saker der det forekommer vold</p>	<ul style="list-style-type: none"> § Internettbasert brukerhåndbok

	<p>Tiltak 2 Formalisere og ansvarsavklare samarbeid mellom de ulike aktører</p> <p>Tiltak 3 Vurdere fremtidige behov for tiltak/behandlingsformer for å redusere familievold</p>	<p>§ Undersøkelse av eksisterende samarbeidsmønster samt ønsker og behov for nye</p> <p>§ Prosjektrapport 161204</p>
--	--	--

Nærmere beskrivelser av resultatene

Felles definisjoner av vold

Med utgangspunkt i Alternativ til vold (ATV) sine beskrivelser av de ulike typene av vold i nære relasjoner, har prosjektgruppa samlet definisjoner og konkrete eksempler på henholdsvis fysisk, psykisk, seksualisert, materiell og latent vold (vedlegg 1). Hensikten med å operere med felles definisjoner er fremst å etablere felles begreper blant oss hjelpere. Derneft er det tenkt at definisjonene skal være med å øke den alminnelige kompetansen i forhold til vold.

Informasjon til fagmiljøer og til allmennheten

Vold i hjemmet, eller kvinnemishandling, ble for første gang et offentlig tema i syttiårene. Hensikten var å avprivatisere et stort samfunnsproblem og bringe det frem i lyset. En radikal kvinne- og krisesenterbevegelse var svært sentrale i dette arbeidet. Fordi det nettopp var disse organisasjonene som stod bak dette nybrottsarbeidet, ble problemet formulert som menns vold mot kvinner. Organisasjonenes radikale politiske profil førte til at man nesten utelukkende definerte problemet ut i fra en samfunnsstrukturell synsvinkel og således helt så bort i fra det individuelle perspektivet.

Familievoldprosjektet har helt bevisst valgt å se hele familien – eller alle berørte parter i en sak der vold blir brukt mellom folk som står hverandre nær. Det betyr at vi ønsker å fokusere på alle parter og i alle faser av en voldsspiral. Vi ønsker ikke å skyve noen fra oss. Vi er klar over at voldsutøver og voldsoffer ofte har samme bakgrunn og erfaringer og begge har krav på å bli møtt på en skikkelig måte uten nye krenkelser. Når det er sagt, er det viktig at man tar ansvar for egne handlinger. Ikke minst er dette viktig når man har barnas beste for øye.

Familievoldprosjektet ønsket å høyne bevisstheten rundt vold i nære relasjoner i så vel fagmiljøer som hos den jevne mann og kvinne i Sarpsborg. I den forbindelse er det laget noe informasjonsmateriale:

- **Familievoldprosjektet har egen webside** innenfor Sarpsborg kommunes portal www.sarpsborg.com. Her finnes brukerhåndboken samt en mengde nyttige linker.
- **4 posters** som kan lastes ned fra vår web side. De kan også bestilles/kjøpes på Sarpsborg kommunes servicetorg.

- **Folder er under utvikling.** Den skal inneholde informasjon om vold i nære relasjoner og skal si noe om hvor man kan få hjelp i Sarpsborg i forhold til dette.

Seminarer

Det er avholdt to seminarer i prosjektperioden. Første halvår ble det arrangert et seminar der alle instanser i det indre og ytre nettverk var invitert til å komme med innspill i forhold til de produktene prosjektgruppa var i ferd med å utvikle. De var også senere høringsinstanser i de konkrete forslagene som ble utarbeidet.

Siste halvår, nærmere bestemt på den internasjonale dagen mot vold mot kvinner 25. november i år, arrangerte prosjektgruppa et stort seminar der Annicka Bjørck og Ingrid Claesson fra Rikskvinnocentrum i Sverige var hovedforelesere. (www.akademiska.se/rkc)

De snakket om:

- Vold mot kvinner i nære relasjoner – kjennetegn, dynamikk og konsekvenser
- Normaliseringsprosessen
- Medisinsk og psykososialt tilbud til voldsutsatte kvinner
- Samarbeid med andre myndigheter og organisasjoner
- Barn i familier der mamma utsettes for vold

Forslag til rammer for samtalen – konkrete spørsmål

Når det gjelder arbeidet med vold i nære relasjoner, er Sverige og USA foregangsland. Det var derfor naturlig å søke der for å finne forskning og litteratur som gikk på dette med å *avdekke vold*. Det er fremdeles mye tabuer og skamfølelse knyttet til denne problematikken, og mange hjelpere vegrer seg for å spørre direkte av frykt for å krenke den andre. Det imidlertid all forskning og undersøkelser viser, er at voldsutsatte *ønsker å bli spurt*. Den amerikanske organisasjonen Infohealth har flotte websider der nedenstående illustrasjon er hentet fra. (URL'en/internettadressen står angitt nedenfor).

Pullout Guide, Population Reports, Series L, Number 11.url

How to ask about abuse

One day after reading an educational booklet on domestic violence, Richard Jones, former president of the American College of Gynecologists and Obstetricians, asked a long-time patient whether her husband had ever beaten her. To his amazement, she replied, "Doctor Jones, you can't imagine how long I've been waiting for you to ask me that question" (242).

Any service provider can make a difference by "asking the question." Jones now asks every patient about abuse and encourages all of his students to do likewise. An important first step is considering how to broach the subject and then developing a standard way to ask the question for all clients

What Health Care Providers Can Do About Domestic Violence

Health care providers can help solve the problem of violence against women if they learn how to ask clients about violence, become better aware of signs that can identify victims of domestic violence or sexual abuse, and help women protect themselves by developing a personal safety plan. Everyone can do something to help promote nonviolent relationships.

Women's advocates in the US have used the "power and control" framework for many years to describe how some men use violence to dominate their partners and maintain control with the relationship. The wheel at right is adapted from that framework to show how the behavior of health care providers often contributes to women's victimization.

Prosjektgruppa har utarbeidet retningslinjer til hvordan man kan spørre om vold. Se vedlegg 2. Disse finnes også i sin helhet i vår internettbaserte brukerhåndbok.

Registrering av henvendelser som gjelder vold i nære relasjoner

Det finnes ingen gode, entydige undersøkelser omkring omfang av vold i nære relasjoner. Alt etter hvordan spørsmålene blir stilt og i hvilken sammenheng, får man sprikende resultater. Det er dessuten trolig at den tabuisering og skam som er knyttet til denne type forhold, gjør at det mest sannsynlig skjer en betydelig underrapportering av fenomenet.

Allerede da arbeidet med Familievoldprosjektet startet opp i Sarpsborg kommune, var det et uttalt mål at man ønsket å få et bilde av et eventuelt omfang av denne type vold i vår kommune. Bortsett fra kritesenteret og politiet var det få om noen som systematisk registrerte denne type

henvendelser. Ett av målene til prosjektet ble da å utarbeide et registreringsskjema som kunne brukes av alle relevante instanser som kunne tenkes å møte denne problematikken i sitt arbeid.

Prosjektgruppa har laget et skjema som har vært ute på høring hos de ulike instansene (vedlegg 3). Dette skjemaet sier ingenting om *omfanget* av vold i nære relasjoner i Sarpsborg. Dette er ikke mulig så lenge vi satser på et skjema som er anonymisert. Det vi imidlertid vil få vite noe om, er *omfanget av henvendelsene* som gjelder vold i nære relasjoner. Det er et greit sted å begynne og tallene kan gi oss verdifull informasjon når det gjelder å se på en eventuell utvikling av tilbudet til voldsutsatte og voldsutøvere i vår kommune.

Først neste år vil det bli tatt stilling hvorvidt skjemaet skal brukes i begrensede perioder eller om det skal brukes på permanent basis.

Internettbasert brukerhåndbok

Det har vært et uttalt behov hos saksbehandlere og hjelpere som møter voldsutsatte og voldsutøvere i sitt arbeid og vite mer om hvem de møter, på hvilken måte de skal møte vedkommende og sist men ikke minst hva de kan tilby videre i en sak der det er bekreftet at det forekommer vold.

Brukerhåndboken er tenkt som et verktøy for oss hjelpere. Den finnes på vår webside og kan lastes ned derfra. Innholdet er som følger:

Om prosjektet

bakgrunn

prosjektbeskrivelse

prosjektrapport

Hva er vold

fysisk vold

psykisk vold

seksuell vold

materiell vold

latent vold

Hvem får du møte?

Synlige og usynlige tegn på mishandling

Reaksjoner på vold

Voldens mekanismer

Fysiske og psykiske reaksjoner

Barn som opplever vold i familien

Hvordan spørre om vold?

Hvem skal spørres?

Hva sier kvinnene om å bli spurt?

Motvilje mot å spørre

Faglige forutsetninger for å lykkes

Rammen rundt samtalen med den voksne voldsutsatte

Spørsmålene du kan stille

Oppfølging

Hvem skal følge opp?

Risikobedømmelse

Hva gjør jeg i akutte situasjoner?

Hva slags hjelp trengs?

Informasjon og henvisning

Offentlige hjelpetiltak

Krisesenteret, Barnevernstjenesten, Politiet, Legevakten

Familievernkontoret, Sosialkontoret, BUP

Private hjelpetiltak

Advokater

Psykologer

Meglere

Håndboken er internettbasert fordi den skal være enkel å oppdatere. Målet er at opplysningene som ligger inne her, alltid skal være oppdaterte og korrekte.

Plasseringen av brukerhåndboken på nettet er også gjort fordi den skal være lett tilgjengelig for allmennheten. Det skal være mulig for hvem som helst å lese om vold i nære i relasjoner og innhente veiledning i hvordan man går fram for å hjelpe seg selv eller andre. Brukerhåndboken inneholder også telefonnummer og e-postadresser til en rekke fagpersoner man kan kontakte dersom man ønsker konkret hjelp.

Etablering og formalisering av samarbeid

En av intensjonene med prosjektet har hele tiden vært å skape et helhetlig og effektivt hjelpetilbud til alle berørte parter i forhold der det forekommer vold. Dette perspektivet inkluderer også barna. Dette krever at de ulike instansene samarbeider og at man har kjennskap til hverandres muligheter og begrensninger til å hjelpe.

For å kunne komme med forslag til samarbeidsrutiner med mer, besluttet prosjektgruppa først å skaffe seg informasjon om hvordan samarbeidsrelasjonene så ut per dags dato. Vi utarbeidet derfor et spørreskjema som inneholdt følgende punkter:

Nåværende kontaktmåter?

Henvissende instans generelt og i familievoldssaker?

Hvilke instanser henvises det til? Generelt og i familievoldssaker?

Nåværende samarbeidsmåter?

Hvilke instanser samarbeides det mest med i familievoldssaker?

Framtidige eller ønskelige samarbeidsmåter i familievoldssaker?

Spørreskjemaet ble sendt ut til både offentlige og private hjelpetiltak i Sarpsborg med omegn, sammen med en forespørsel om hva de hadde å tilby spesifikt i forhold til denne type problematikk.

Skuffende få svarte på kartleggingen. Et hovedinntrykk var imidlertid at man ønsket mer samarbeid og mer informasjon om de øvrige tiltakene i kommunen. For flere detaljer, se sammendrag av undersøkelsen på vår webside.

Det har ikke vært mulig for prosjektgruppa praktisk å initiere nye samarbeids-konstellasjoner eller å etablere nye samarbeidsrutiner så langt i prosjektet. Vi legger imidlertid stor vekt på dette aspektet i kapittelet som tar for seg veien videre. En grunnleggende tanke i forhold til dette å etablere gode samarbeidsrutiner, er at samarbeid må oppstå spontant og ved behov framfor at ”det vedtas” ett eller annet sted. Det som imidlertid blir viktig i forhold til dette, blir å lage gode rammebetingelser for samarbeid. Dette mener vi ligger i en forholdsvis tett og kontinuerlig kontakt, at man har god kjennskap til hverandres tjenester og arbeidsmåter og at det skjer en kontinuerlig felles faglig oppdatering på tema.

Veien videre

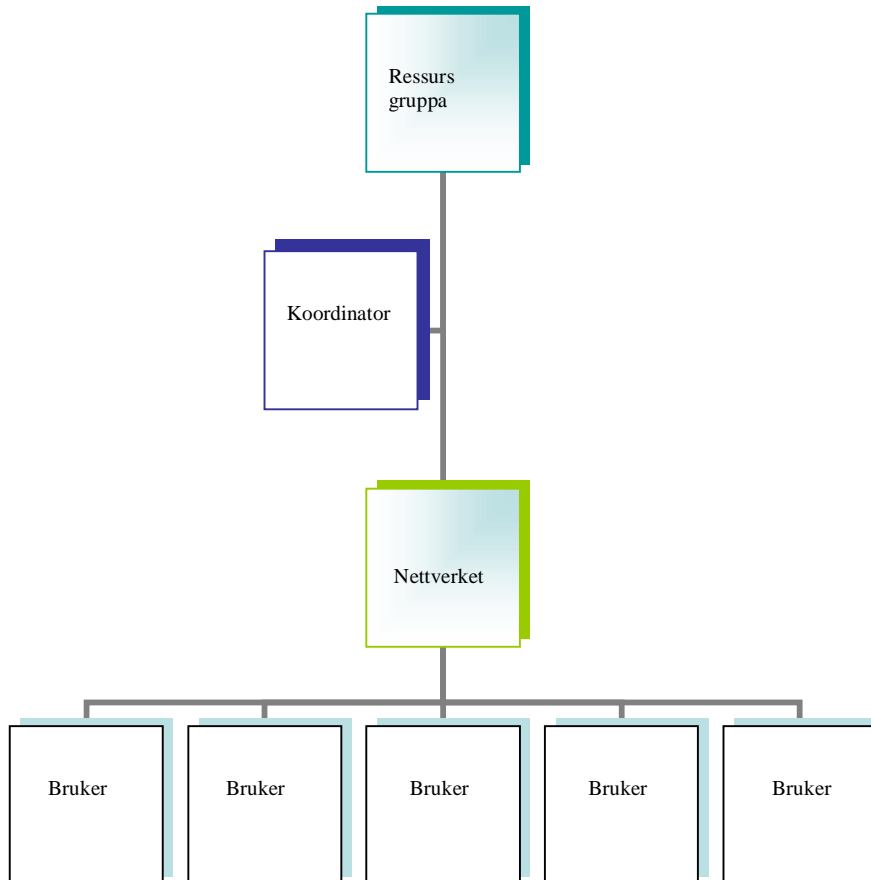
Prosjektgruppa er blitt oppfordret til å tenke hvordan arbeidet mot vold i nære relasjoner kunne videreføres etter prosjektperiodens utløp 31.12.2004. Vi mener at en videre satsing må omfatte flere ting:

- Det må foreligge en infrastruktur for arbeidet
- Arbeidet innenfor den må bestå av informasjon, kompetanseheving, veiledning samt implementering av verktøy og metoder som allerede er utviklet
- Etablering av nye behandlingstilbud

Samlet mot vold i nære relasjoner – et nettverk i Sarpsborg kommune

”Samlet mot vold i nære relasjoner – et nettverk i Sarpsborg kommune”. Dette er hva Familievoldsprosjektet kaller seg etter nyttår. Dette indikerer at vi ønsker å videreføre og videreutvikle det nettverket som allerede er etablert i prosjektperioden. Vi som har vært en del av dette har fått erfare at den personlige kontakten og den kjennskapen vi har fått til hverandres tjenester, har gjort at vi i denne tiden har fått oppleve at vi har utnyttet hverandres kompetanse og kapasitet på en fantastisk måte. Vi har mange eksempler på konkrete saker som er blitt løst ved at vi har brukt nettverket som ble etablert i forbindelse med prosjektet.

Organisering av arbeidet – infrastruktur i arbeidet mot vold i nære relasjoner

Prosjektet foreslås videreført i et nettverk med styringsgruppe og koordinator som motor (se figur). Den nåværende prosjektgruppe og styringsgruppe slås sammen til en ressursgruppe.

Ressursgruppa sørger for en politisk og administrativ forankring i Sarpsborg kommune. Her bør de aller viktigste aktørene sitte. Styringsgruppa bør ha det overordnede ansvaret for kommunens fortsatte fokus og satsing på vold i nære relasjoner. Ressursgruppa møter fire ganger årlig med planlegging for ett år av gangen. Representanter i ressursgruppa kan eventuelt ha hvert sitt ansvarsområde som eksempelvis:

- Undervisning
- Veiledning
- Seminarer
- Registrering/statistikk

Ressursgruppa bør også vurdere å ta inn både en representant fra brukersiden samt en person som kan representere religiøse og kulturelle minoriteter.

Nettverkets koordinator vil være en fortsettelse av rollen som prosjektleder og bør være lønnet. Hun/han bør ha ansvar for:

- planlegging og gjennomføring av nettverksmøter

- oppdatering av webside
- arrangering av seminarer
- distribusjon av materiell

Nettverket er en samling av ansatte i alle relevante virksomheter og etater. Det tenkes én person fra hver virksomhet med en vararepresentant. Nettverket kan da lett bli en gruppe på mellom 25 – 35 personer. Nettverket skal:

- Møtes hver 6 ganger årlig etter en på forhånd oppsatt plan. Tidspunktet kan eksempelvis være fra 12 – 15
- Sikre informasjonsflyt mellom virksomhetene
- Sørge for at ”sin” virksomhet beholder fokus mot vold i nære relasjoner
- De utgjør virksomhetens spisskompetanse i forhold til vold
- Kan fungere som virksomhetens kontaktperson

Nettverksmøtene kan bestå i:

Hver gang skal én virksomhet gi en presentasjon av seg selv

- Nyheter fra de andre (nye tilbud etc)
- Konkrete saker til drøfting?
- Tema med foreleser, eks advokat

Tilbud til medlemmene i nettverket:

- stedbasert undervisning og veiledning
- hospitering hos hverandre

Undervisning og veiledning

- Det bør satses på to brede seminarer hvert år der alle nettverkets ansatte kan delta
- Punktvis kompetanseheving på nettverksmøtene (info om hverandre pluss tema med foreleser hver gang)
- Stedbasert undervisning og veiledning hos den enkelte virksomhet
- Spesialsydde løsninger for spesifikke grupper som for eksempel leger, dommere, prester og andre

Samarbeid

Som sagt tidligere bygger prosjektgruppa videre på de erfaringer som er gjort i prosjektperioden, nemlig at regelmessig personlig kontakt danner et godt utgangspunkt for å utvikle gode samarbeidsrelasjoner på tvers av virksomheter. Vi har tro på et frivillig og spontant samarbeid som oppstår når man har regelmessig kontakt, samtidig som man har god gjensidig kjennskap til hverandres arbeidsområder og muligheter.

Vi legger til rette for dette ved å danne et nettverk som sikrer at virksomhetene møtes regelmessig og relasjoner inngås. Nettverket sørger for at alle får en oppdatert kunnskap om hverandre samt at vi sørger for en stabil informasjonsflyt.

Nettverket vil samtidig kunne bli en kunnskapspool i kommunen som vil kunne dekke mange fagfelt. En kan lett tenke seg at disse kan benyttes i undervisning og annen kursvirksomhet lokalt i kommunen.

Etablering av nye behandlingstilbud

Dersom både privatpersoner og de ulike fagmiljøene blir mer oppmerksomme overfor vold i nære relasjoner, vil behovet for ulike tiltak øke. En av utfordringene framover blir da å utnytte de ressursene og den ledige kapasiteten som forhåpentligvis finnes. Det er her brukerhåndboka og nettverket vil kunne spille en sentral rolle. Dersom det skulle vise seg at det eksisterende tilbudet er

altfor begrenset eller for lite tilpasset målgruppen, er det viktige signaler og erfaringer å bringe videre til kommunens administrasjon og til det politiske miljø.

Det vi imidlertid ser allerede i dag, og som vi tror relativt lett kunne etableres for eksempel ved hjelp av psykiatrimidler, er behovet for samtalegrupper for kvinner menn og barn. Familievernkontorets "Mot vold prosjektet", som er en samtalegruppe for voldsutøvere, signaliserer at de kan øke kapasiteten dersom de tilføres flere midler. Krisesenteret er aktuelle med etablering av samtalegrupper for både kvinner og barn dersom midler gis til driften. Her kan man tenke seg et samarbeide med eksempelvis både familievernkontoret og den kommunale psykiatritjenesten.

Vedlegg

- 1) Definisjoner på vold og familievold
- 2) Avdekking av vold
- 3) Registreringsskjema

Sarpsborg 28. desember 2004

Wenche Karlsen
Prosjektleder/Leder Krisesenteret i Sarpsborg